

Hrvatski slikar Vatroslav Kuliš u Sloveniji

Ut pictura ecclesia!

Galerija Božidar Jakac, Kostanjevica na Krki, Slovenija, lipanj 2000.

U minulih dvadeset i više godina Vatroslav Kuliš uvjerio nas je da je slikar čvrste i promišljene koncepcije. Naime, svaki je njegov ciklus rezultat upravo takva rada. Kuliš je umjetnik koji dosljedno i energično provodi svoju tezu zasnovanu na jasnim slikarskim zakonitostima.

Njegova umjetnost zadivljuje i čvrstom namjerom da se potvrdi izdržljivost slikarskoga jezika u ovom »oskudnom vremenu«. Stoga je bilo više nego očito da će Kuliš i biti prihvaćen kao slikar suvremenoga duha i klasičnog postupka. Rast u visinu njegovo slikarstvo duguje, paradoksalno, zemlji, odnosno dubokoj povezanosti i prožetosti klasičnim slikarskim vrijednostima.

Otkrivanje novih prostora Kuliševa izraza u dubokoj je vezi s njegovim prijašnjim radovima. Koherentnost stila prepoznaje se i kao bitna sastavnica čiji rast pratimo u velikim tematskim cjelinama. Kuliš je ona vrsta umjetnika kojemu je od presudne važnosti intelektualizacija vizije slikarstva kao metafizičke pobune koja želi odrediti duhovnost subjekta u vremenu i prostoru.

Zato je Kulišu toliko dragocjeno i komparativno iščitavanje likovnoga jezika, ne samo kao mogućeg sredstva kazivanja nego i kao metafore duhovnosti u kojoj se zrcale i drugi tragovi civilizacije koju baštinimo i živimo. Njegovo slikarstvo ortodoksno ustraje upravo na elementarnosti i prirodnosti, na svojoj iskonskoj funkciji, kao i na ontološkom promišljanju biti slikarskoga napora, provocirajući, gdjekad, do samoga ruba mogućnosti.

Kada u materijalu i formi istražuje upravo te granične mogućnosti, istodobno otkriva i beskrajne prostore likovnosti u kojima s toliko radosti i majstorstva potvrđuje svoje stajalište koje, kako sam kaže, učvršćuje »nepokolebljiva ideja slikarstva«.

Čini se da je izazov koji mu je postavio prostor Galerije Božidar Jakac u Kostanjevici na Krki gotovo idealno otvorio mogućnosti za realizaciju zahtjevnoga projekta.

Naime, slikar se našao pred velikom kušnjom jer se mogućnosti umnažaju izvanrednom i recipročnom energijom. Estetske kvalitete prostora nedvojbeno fasciniraju. Riječ je o interijeru crkve koji sadrži spomeničke, kulturološke i povijesne vrijednosti. Crkva je obilježena trima velikim stilovima: romaničkim, gotičkim i baroknim elementima koji »traže« svoje mjesto u slikarevoj interpretaciji. Dakako i obvezuju, ne samo kulturološki nego i snažnom likovnošću.

Prihvaćajući *zatečeno stanje* Kulišev projekt funkcionira na svim razinama. Sretno prepoznaje i asimilira likovne vrijednosti prostora kao svoje unoseći ih kao bitan gradbeni element u izraz.

Tu dijalošku formu autor dijalektički ne zaoštava, nego prije traži uporišne točke koje učvršćuju razine likovnosti. Tako se Kulišev projekt i treba čitati, na temelju toga nastojanja, sinkronijski, jer prepoznajemo suvremenost u izvrsnim i bliskim elementima nastalim u istom razdoblju, i dijakronijski, jer umjetnik akceptira vremensko-stilsku raznovrsnost prostora (i objekta!) u integralnom estetskom konceptu.

Dapače, umjetnik je vrlo pomno i studiozno riješio pojedine dionice, naglašavajući stilske posebnosti elementa u prostoru crkve. Tako pratimo dinamiku i pikturalnu osjetljivost pojedinih polja (ili ekrana!) i *cjelina* u kompoziciji i boji, koje se mijenjaju ne bi li se prilagodile stilskim elementima prostora crkve.

Gotičke okomice određuju rast u visinu, transcendiraju prostornost projekta u prozračnosti, svjetlosti, astralnosti, dok će romanički slog biti intoniran horizontalnim ritmičkim komponiranjem. Prostor crkve siromašan je otvorima, prozorima, i svojom snažnom ogoljelošću pritišće teškom šutnjom, koja ipak nije nijema. To naglašavaju i stupovi koji prostor učvršćuju — i ne samo statički. Plohe zidova, velike i gole, kamene i žbukane, žućkaste i bijele, snažno zatvaraju unutarnji prostor crkve i svojom masivnošću te impozantnom i ritmički živom površinom određuju, gotovo uvjetuju, autorov koncept i, čini se, utječu na dimenzije slika. Konačnom izgledu projekta dali su svoj prilog i pod, i niše, i apside te — svjetlo. Pojedine dionice velikoga Kuliševa niza ciljano su, gotovo funkcionalistički, komponirane prateći živost ploha i prostora, njegovu unutarnju dinamiku. Možda upravo 160 slika nije slučajnost? Ni njihove dimenzije, 50,5 x 65 cm, nije odredio slučaj! Kulišev projekt otvara se prema načelu broja koji se dijeljenjem ili množenjem definira u cjelinu, u skup djela, stvarajući sustav. Sustav je građen kao serija u čvrsto organiziranoj cjelini s očitom i jasnom strukturalističkom metodom, koju Andre Laland ovako određuje: »Jednostavnim nizanjem elemenata odrediti cjelinu koju tvore sukladni elementi, takvi od kojih svaki zavisi od ostalih i može biti ono što jest isključivo u odnosu spram drugih i zahvaljujući upravo tom odnosu.«

Osobito je važno istaknuti da je umjetnik i ovom prigodom izbjegao zamke ponavljanja, vlastitih citata, te tako umnožio mogućnosti svojega izraza.